

**Uchwała Nr LIX/ 456 /2018
Rady Gminy Świlcza**

z dnia 27 kwietnia 2018 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Świlcza na lata 2018 – 2020.

Na podstawie art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.), oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.) Rada Gminy stanowi, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Świlcza na lata 2018 – 2020, w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**

mgr Piotr Wanat

Załącznik do uchwały Nr LIX/456/2018
Rady Gminy Świczna
z dnia 27 kwietnia 2018 roku

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE ŚWICZA NA LATA 2018-2020

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie
2. Uzasadnienie wprowadzenia programu
3. Charakterystyka społeczno demograficzna gminy Świlcza
4. Diagnoza rodzin objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świlczy
5. Wspieranie rodziny poprzez profilaktykę
6. Analiza SWOT w obszarze wsparcia rodziny
7. Adresaci Programu
8. Cele Programu
9. Realizatorzy Programu
10. Zakładane efekty realizacji programu
11. Finansowanie Programu
12. Monitoring

1. WPROWADZENIE

„Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Świlcza na lata 2018-2020” stanowi samodzielny program, którego głównym celem jest skuteczne wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Rodzina stanowi podstawową komórkę społeczeństwa i naturalne środowisko wychowawcze dziecka, które oddziałuje na jego osobowość przekazując mu swój system wartości, tradycje i obyczaje, ukierunkowując jego aktywność i postępowanie na całe życie. Rodzina jest najbardziej stabilnym dla dziecka punktem odniesienia oraz źródłem zaspokajania jego potrzeb zarówno w sferze psychicznej, jak i materialno-bytowej. Rodzina funkcjonalna, konsekwentnie i z powodzeniem wypełniająca swoje zadania stanowi dla swoich członków, a przede wszystkim dla dzieci, źródło poczucia bezpieczeństwa i własnej wartości. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których najniebezpieczniejsze są zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie może uczynić daną rodzinę dysfunkcyjną, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Uzależnienia, przemoc, niezaradność i brak umiejętności wychowawczych, zdarzenia losowe wywołujące sytuacje kryzysowe oraz zła sytuacja materialna to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, które mają charakter złożony, wymagający interdyscyplinarnych rozwiązań. W przypadku dezorganizacji rodziny nie spełnia ona swoich podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dlatego też, jeżeli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, asystentów rodzinnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną. Polityka prorodzinna powinna bowiem odpowiadać na współczesne wyzwania wynikające z przemian rodziny i uwarunkowań oddziałujących na jej funkcjonowanie. Powinna być ukierunkowana

na wspieranie i pomoc w przezwyciężaniu trudności, a w konsekwencji na usamodzielnienie poprzez wskazanie sposobów wyjścia z sytuacji kryzysowej.

Gminny program wspierania rodziny wyznacza zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania, w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach programu zadania powinny koncentrować się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

2. UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

„Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Świlcza na lata 2018-2020” został opracowany w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017r. poz. 697 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 176 ww. do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) (uchylona),
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;

- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- 8) (uchylony).

Program określa działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo wychowawcze, jak i działania profilaktyczne i upowszechniające działania prorodzinne.

Przedkładany „Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Świlcza na lata 2018-2020” jest spójny z przepisami dotyczącymi ochrony dziecka i rodziny, w szczególności z:

1. Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
2. Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.2017.697 z późn. zm.).
3. Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017r.769 z późn. zm.).
4. Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015. 1390 z późn. zm.).
5. Ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016.487 z późn. zm.).
6. Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017.783 z późn. zm.).
7. Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świlcza na lata 2010-2018 przyjętą uchwałą Nr XXXVIII/349/2010 Rady Gminy Świlcza z dnia 28 stycznia 2010 r.
8. Gminnym Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2018 przyjętym uchwałą Nr VI/37/2011 Rady Gminy Świlcza z dnia 30 marca 2011 r.

3. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO - DEMOGRAFICZNA GMINY ŚWILCZA

Gmina Świlcza położona jest w centralnym punkcie województwa podkarpackiego, w zachodniej części powiatu rzeszowskiego. Jest jedną ze 160 gmin województwa podkarpackiego. Graniczy od wschodu z miastem Rzeszów, od północnego wschodu z gminą Głogów Małopolski, od północy z gminą Kolbuszowa, od zachodu z gminą Sędziszów Małopolski, zaś od południa z gminami Iwierzycę i Boguchwałą. Gmina Świlcza należy do największych w powiecie rzeszowskim zajmując powierzchnię około 10819 ha. Administracyjnie podzielona jest na 8 sołectw: Świlcza, Bratkowice, Mrowla, Rudna Wielka, Woliczka, Trzciana, Dąbrowa, Błędowa Zgłobieńska.

Pod względem ukształtowania terenu gminę można podzielić na część północną i południową, a granicę między nimi wyznacza droga krajowa E-4 i linia kolejowa, przebiegająca przez jej teren. Obszar gminy zamieszkuje 15679 mieszkańców (stan na 31.12.2017 r.) z czego 7961 kobiet i 7718 mężczyzn.

W gminie nie ma wyraźnej przewagi jednej płci nad drugą – proporcje są bardzo wyrównane.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców według płci, urodzeń i zgonów (stan na 31.12.2017 r.)

Miejscowość	Ogółem liczba ludności	W tym		Ogółem urodzenia	W tym		Ogółem zgony	W tym	
		K	M		Dz.	Ch.		K	M
Błędowa Zgł.	574	289	285	7	4	3	7	4	3
Bratkowice	4362	2162	2200	58	28	30	35	23	12
Dąbrowa	1123	594	529	22	13	9	9	5	4
Mrowla	1473	751	722	17	9	8	8	5	3
Rudna Wielka	1590	816	774	19	9	10	19	9	10
Świlcza	3445	1737	1708	43	16	27	31	15	16
Trzciana	2596	1333	1263	35	20	15	29	12	17
Woliczka	516	279	237	8	4	4	5	3	2
RAZEM	15679	7961	7718	209	103	106	143	76	67

Źródło: Ewidencja ludności UG Świlcza

Pod względem funkcjonalno-przestrzennym gmina Świlcza wchodzi w skład aglomeracji rzeszowskiej. Część jej terenów przyległych do Rzeszowa i leżących w sąsiedztwie głównych tras komunikacyjnych o kierunku wschód-zachód podlega

postępującym procesom urbanizacji. Obecnie gmina Świlcza pełni funkcję rolniczą związaną z zasadami produkcji przestrzeni rolniczej oraz wytwórczo-usługową i mieszkaniową w ramach struktury przestrzennej rzeszowskiej aglomeracji wiejskiej. Ośrodkiem ponadlokalnym obejmującym gminę jest miasto Rzeszów.

Głównym czynnikiem wpływającym na poziom życia ludności gminy jest całokształt działalności gospodarczej prowadzonej w danym regionie. Wpływa on, bowiem na poziom dochodów jej mieszkańców, który z kolei jest wynikiem aktywności gospodarczej. W gminie Świlcza wg stanu na 31.12.2017 r. zarejestrowanych jest 1 104 podmiotów gospodarczych /dane statystyczne GUS/. Wiele osób zamieszkujących teren gminy prowadzi działalność gospodarczą na dużą skalę poza gminą np. w Rzeszowie. W większości jest to działalność jednoosobowych podmiotów gospodarczych na zasadzie samozatrudnienia prowadząc działalność handlową np. handel obwoźny, usługi transportowe, pośrednictwa ubezpieczeniowego czy usługi budowlane. Przeważająca część ludności Gminy Świlcza czynnej zawodowo znajduje zatrudnienie w firmach na terenie gminy lub w pobliskim Rzeszowie.

Na terenie gminy Świlcza systematycznie zmniejsza się liczba osób bezrobotnych co przedstawia tabela poniżej.

Tabela nr 2. Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Świlcza zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Rok	Bezrobotni zarejestrowani	
	Ogółem	Kobiety
2015	822	405
2016	725	370
2017	611	297

Źródło: Informacje statystyczne PUP Rzeszów

4. DIAGNOZA RODZIN OBJĘTYCH WSPARCIEM GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W ŚWILCZY

Diagnoza dotycząca rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze została dokonana w oparciu o dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świlczy. Poniższa tabela przedstawia najczęstsze przesłanki udzielania pomocy osobom i rodzinom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Tabela nr 3. Powody przyznania pomocy.

Powód trudnej sytuacji życiowej	2015		2016		2017	
	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	324	880	279	736	250	683
Sieroctwo	1	3	0	0	0	0
Bezdomność	3	3	2	2	0	0
Wielodzietność	27	177	21	131	18	125
Bezrobocie	281	811	247	700	211	630
Niepełnosprawność	140	398	133	364	140	349
Długotrwała lub ciężka choroba	187	585	164	497	159	467
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego-ogółem	74	163	66	240	58	211
W tym: Rodziny niepełne	53	163	47	142	45	142
Rodziny wielodzietne	13	84	13	77	9	57
Przemoc w rodzinie	5	11	2	6	4	12
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	18	29	17	32	21	40
Narkomania	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	5	4	4	0	
Zdarzenie losowe	8	19	0	0	2	3

Źródło: dane własne GOPS

Jak wynika z powyższej tabeli najczęstszymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała

choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Należy podkreślić, iż w jednej rodzinie może występować kilka przesłanek uprawniających do korzystania z pomocy społecznej.

Można zauważyć tendencja wzrostowa ubiegających się o pomoc w związku z alkoholizmem, długotrwałą chorobą lub niepełnosprawnością. Zwiększa się zapotrzebowanie na realizację specjalistycznych usług opiekuńczych dla niepełnosprawnych dzieci realizowanych w miejscu zamieszkania. Rośnie też liczba osób zgłaszających się po pomoc z dochodem przekraczającym ustawowe kryterium dochodowe.

Tabela nr 4. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną.

Wyszczególnienie	2015		2016		2017	
	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	427	1227	385	1093	354	1017
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	25	94	23	86	24	93
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	415	1185	376	1062	343	976
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej - ogółem	387	1067	421	1135	519	1293
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	68	146	105	238	217	449

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 R

Z analizy danych własnych GOPS w Świlczy zaprezentowanych w powyższej tabeli wynika, że liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka ma tendencję spadkową natomiast zdecydowanie wzrasta liczba osób korzystających wyłącznie z pracy socjalnej.

Tabela nr 5. Analiza rodzin objętych pomocą społeczną.

Rok	2015	2016	2017
Ilość rodzin korzystających z pomocy GOPS	495	490	571
Ilość osób w rodzinach	1373	1331	1466
Ilość rodzin, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	74	66	58
Ilość osób w tych rodzinach	275	240	211
Ilość rodzin w których występuje alkoholizm	18	17	21
Ilość osób w tych rodzinach	29	32	40
Ilość rodzin w których występuje przemoc	5	2	4
Ilość osób w tych rodzinach	11	6	12

Źródło: Dane własne GOPS

Liczba rodzin, w których zdiagnozowano problem przemocy utrzymuje się na podobnym poziomie, nieznacznie wzrosła liczba osób w którym zdiagnozowano problem nadużywania alkoholu. Wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej, liczba rodzin, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ma tendencję spadkową. Z powyższego wynika, że zmniejszyła się liczba rodzin dysfunkcyjnych korzystających z pomocy tutaj. Ośrodka.

Jednak należy zaznaczyć, że analiza dotyczy tylko rodzin korzystających z pomocy społecznej. Natomiast niniejszy program jest kierowany do wszystkich mieszkańców gminy, również tych, którzy nie korzystają z pomocy tutaj. Ośrodka, a mają problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Świlcza wynika, że zjawisko przemocy w rodzinie w 2017 roku wzrosło znacznie w stosunku do roku 2016 o czym świadczy liczba wszczętych procedur NK. Przypuszczać można, że jest to spowodowane wyższą świadomością ofiar przemocy jak i działaniami informacyjnymi i profilaktycznymi służb pracujących w obszarze przemocy. Niestety jest jeszcze wiele rodzin, w których występuje zjawisko przemocy domowej, jednak nie jest ona ujawniana i statystyki jej nie ujmują.

Tabela nr 6. Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Rok	2015	2016	2017
Liczba formularzy „Niebieska Karta – A” wyszczynających procedurę	32	24	38
Ogółem liczba rodzin, w których prowadzono postępowanie w ramach procedury „Niebieskiej Karty”	48	36	45
Liczba osób w tych rodzinach	114	130	171
Liczba zakończonych spraw w ramach procedury „Niebieskiej Karty” ogółem	33	22	10

Źródło: Dane własne ZI Gminy Świlcza

5. WSPIERANIE RODZINY POPRZECZ PROFILAKTYKĄ

Wszystkie problemy występujące w rodzinach mają negatywny wpływ na ich funkcjonowanie i właściwie wypełnianie obowiązków wynikających z roli rodzicielskiej, dlatego wspieranie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny i ochronny. Priorytetem rozwoju rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z wychowaniem. Działania profilaktyczne w w/w programach skierowane są przede wszystkim do rodzin wychowujących dzieci, a jednocześnie niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Rodzinie takiej zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Rodzina może otrzymywać wsparcie przez tzw. asystentów rodziny, świetlice profilaktyczno-wychowawcze oraz innych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny w tym placówki oświatowe i punkty konsultacyjno-informacyjne.

Rok 2012 był pierwszym rokiem, w którym ze środków własnych gminy Świlcza poniesiono 10 % wydatków na opiekę i wychowanie w pierwszym roku pobytu 2 dzieci w pieczy zastępczej w związku z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W latach kolejnych wydatki na ten cel wzrosły z uwagi na pobyt w pieczy zastępczej większej liczby dzieci, jak również z uwagi na fakt, że za pobyt części z nich współfinansowane były koszty w 30 % (drugi rok pobytu dziecka w pieczy zastępczej) i 50 % (trzeci kolejny rok pobytu dziecka w pieczy zastępczej). W 2015 w pieczy zastępczej przebywało 3 dzieci z 2 rodzin, taka sama liczba dotyczyła roku 2016, w roku 2017 łącznie czworo dzieci z trzech rodzin przebywało w pieczy zastępczej, w tym 2 w domu dziecka i 2 w rodzinach zastępczych.

W roku 2012 w GOPS w Świlczy po raz pierwszy został zatrudniony asystent rodziny.

Tabela nr 7. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny.

Rok	2015	2016	2017
Liczba asystentów rodziny	2	2	2
Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny, z tym:	21	21	18
– do 3 miesięcy	4	1	1
– od 4 do 12 miesięcy	8	4	3
– powyżej 1 roku	9	16	14
Zakończona współpraca z rodzinami, w tym z powodu:	3	8	2
– osiągnięcia celów	1	5	2
– braku efektów	0	0	0
– zaprzestania współpracy przez rodziny	2	1	0
– zmiana metod pracy	0	2	0
Przeciętny czas pracy z rodziną w miesiącach	17	21	12

Praca z rodzinami dysfunkcyjnymi jest procesem złożonym i długofalowym. Efekty pracy w przeważającym stopniu zależą od aktywności rodzin, otwarcia na otrzymane wsparcie, chęci wprowadzenia w swoim życiu zmian. Objęcie rodziny

wsparciem asystenta czy przedstawicieli innych instytucji i organizacji pomocowych nie zawsze gwarantuje przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. GOPS podejmuje szereg działań zmierzających do zminimalizowania, pojawiających się problemów poprzez pracę socjalną prowadzoną przez pracowników socjalnych czy wsparcie asystentów rodziny.

Część zadań w zakresie wspierania rodziny zadań, np. zagadnienia uzależnień, przemocy, pomocy psychologicznej dla rodziców i dzieci jest realizowana poprzez interdyscyplinarną współpracę instytucji działających w obszarze gminy Świlcza, m.in. szkoły i przedszkola. Szkoły prowadzone przez Gminę Świlcza realizują programy profilaktyczno – wychowawcze dla poszczególnych klas. Programy obejmuje pracę wychowawczą z uczniami na temat uzależnień od: narkomanii, alkoholizmu, cybernetyki oraz zagadnień związanych z przemocą.

Najważniejsze cele wychowania i profilaktyki to:

- Kształtowanie poczucia tożsamości narodowej, przynależności do społeczności szkolnej, lokalnej i regionalnej, świadomości swoich praw i obowiązków. Zaznajomienie z zagrożeniami bezpieczeństwa i zdrowia oraz uczenie prawidłowej reakcji na te zagrożenia.
- Kształtowanie nawyków kulturalnego zachowania efektywnej współpracy, komunikowania się z rówieśnikami i dorosłymi. Wdrażanie do społeczności szkolnej i w grupie rówieśniczej. Kształtowanie postaw, respektowanie norm społecznych i wychowanie do wartości.
- Wspieranie rozwoju intelektualnego, przygotowanie do odbioru dóbr kultury i sztuki, upowszechnianie czytelnictwa, szanowanie dorobku narodowego. Zapobieganie zachowaniom agresywnym.
- Kształtowanie nawyków higienicznych i zdrowotnych, umiejętności dokonywania wyboru chroniących zdrowie własne i innych ludzi, propagowanie ekologicznego stylu życia.
- Wspomaganie, w miarę posiadanych zasobów wszechstronnego i harmonijnego rozwoju ucznia, z uwzględnieniem jego indywidualnej sytuacji. Wspieranie ucznia w procesie nabywania wiedzy, sprawności postaw i nawyków, które zapewniają mu przygotowanie do racjonalnego i godnego życia oraz kontynuacji nauki na dalszym etapie.

W szkołach na terenie Gminy Świlcza zatrudnionych jest 2 pedagogów szkolnych. Uczniom udzielana jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna, przez pedagogów szkolnych i nauczycieli, organizowane są zajęcia pozalekcyjne sportowe gimnastyka korekcyjna kl. I - III, SKS kl. IV - VII, zajęcia na basenie - nauka pływania. Szkoły realizują koła zainteresowań: k. matematyczne, polonistyczne, taneczne, ekologiczne, zajęcia wyrównawcze, zajęcia ogólnorozwojowe w klasach I-III, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w klasach I - III szkoły podstawowej. We wszystkich szkołach na terenie Gminy Świlcza jest zapewniona opieka świetlicowa dla uczniów.

Od marca 2018 roku w miejscowości Świlcza zostanie uruchomiona środowiskowa świetlica socjoterapeutyczna. Świetlica ta będzie pełnić rolę placówki wsparcia dziennego działającej w najbliższym środowisku lokalnym dziecka. Zapewni dzieciom pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych. W świetlicy będzie prowadzona stała praca z rodziną dziecka. Zajęcia socjoterapeutyczne organizowane w świetlicy będą skierowane do uczniów, u których zaburzenia zachowania utrudniają kontakty społeczne i są przyczyną wielu niepowodzeń szkolnych, programem socjoterapeutycznym będą objęte również dzieci w celu wyrównywania deficytów rozwojowych. Świetlica przeznaczona będzie dla uczniów z zaburzeniami zachowania, wychowującymi się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju. Dostarczanie dziecku odpowiednio zorganizowanych doświadczeń społecznych może wywołać zmianę patologicznych wzorców jego zachowań dlatego socjoterapia ma charakter korekcyjny i kompensacyjny, wzmacnia prawidłowy rozwój bio–psycho-społeczny dziecka. Świetlica będzie pomagać dzieciom stworzyć warunki do nauki własnej, służyć pomocą zarówno przy odrabianiu zadań domowych jak i przy rozwijaniu ich własnych inwencji twórczych.

Reasumując praca interdyscyplinarna osób i instytucji pracujących z dziećmi i rodziną na terenie gminy Świlcza będzie spełnić wymogi ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dotyczące funkcjonowania spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto w oparciu o ww. programy realizowane będą również działania profilaktyczne o charakterze zapobiegającym powstawaniu trudnych sytuacji życiowych.

6. ANALIZA SWOT W OBSZARZE WSPARCIA RODZINY

Aby zaprojektować skuteczne cele i działania na rzecz dziecka i rodziny, do dopełnienia obszaru diagnostycznego gminy w tym zakresie posłużono się analizą SWOT. Przeanalizowano obecny potencjał gminy (mocne i słabe strony) oraz wskazano na zewnętrzne warunki i procesy, które wpływają, lub w najbliższym czasie będą wpływać na funkcjonowanie gminy w analizowanym obszarze (szanse i zagrożenia).

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Dobra lokalizacja gminy wynikająca z niewielkiej odległości od miasta.• Doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny.• Dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policji, pracowników oświaty.• Dobra współpraca instytucji działających na rzecz rodziny.• Realizacja programów oświatowych i profilaktycznych.• Zabezpieczenie w budżecie gminy środków na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny.• Otwartość na współpracę ze środowiskiem lokalnym.• Możliwość korzystania z punktu konsultacyjno - informacyjnego i fachowej pomocy psychologia i psychoterapeuty.	• Niekorzystne prognozy demograficzne.• Niewystarczające środki finansowe na szerszą skalę działań na rzecz rodziny.• Mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej.• Brak prawidłowych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych.• Niska świadomość w pełnieniu ról opiekuńczo - wychowawczych i niechęć do udziału w programach na rzecz dziecka i rodziny.• Zjawisko marginalizacji społecznej w szczególności dzieci i młodzieży, która wynika z wielu problemów społecznych, m.in. alkoholizmu, niepełnosprawności.• Niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej.• Mentalność małych środowisk – stereotypy blokujące korzystanie z usług.• Wzrost liczby zadań zleconych samorządom gminnym – ograniczenie środków finansowych z budżetu państwa na zadania realizowane przez gminę.

SZANSE	ZAGROŻENIA
• Polityka państwa przyjazna rodzinom. • Zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych. • Pozyskiwanie środków zewnętrznych na aktywizację zawodową i społeczną osób w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym. • Utworzenie środowiskowej świetlicy socjoterapeutycznej. • Zapobieganie niewydolności rodziny poprzez spotkania rodziców z psychologiem, pedagogiem. • Realizacja projektów edukacyjno wychowawczych ukierunkowanych na zapobieganie i niwelowanie agresji wśród dzieci. • Realizacja programów profilaktycznych promujących zdrowy styl życia. • Zwiększanie monitoringu zachowań niepożądanych wśród uczniów. • Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę. • Rozszerzenie oferty aktywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu gminy. • Poprawa funkcjonowania opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie gminy (żłobki). • Promocja zachowań prorodzinnych i realizacja programów osłonowych na rzecz rodziny. • Rozwój wolontariatu.	• Zanik więzi i tradycji rodzinnych, „pęd życia”. • Rozszerzenie zjawisk patologicznych (agresja, przemoc, uzależnienia). • Moda na „wychowanie bezstresowe” – bez zasad i wymagań. • Konsumpcyjny styl życia. • Osłabienie wartości rodzinnych, zanik więzi rodzic – dziecko i więzi wielopokoleniowych. • Zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców. • Rozszerzenie kręgów ubóstwa (również wśród rodzin pracujących). • Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej – zjawisko „dziedziczenia biedy”. • Brak środków finansowych na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. • Polaryzacja społeczeństwa – zwiększenie dystansu pomiędzy biednymi a bogatymi. • Ogólnokrajowy kryzys ekonomiczny. • Emigracja zarobkowa. • Starzenie się społeczeństwa. • Destrakcyjna rola mediów.

7. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są dzieci oraz ich rodzice zamieszkujący na terenie gminy Świlcza, w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej a także rodziny zagrożone w szczególności ubóstwem, przemocą w rodzinie, problemem uzależnień.

8. CELE PROGRAMU

Cel główny

Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania.

Cele szczegółowe programu:

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.
2. Zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.
3. Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Cel szczegółowy 1

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.

Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia poprzez świadczenia pieniężne i niepieniężne (w tym praca socjalna)	GOPS	- liczba rodzin, która uzyskała pomoc w formie pieniężnej i niepieniężnej, - liczba rodzin, która uzyskała pomoc w formie pracy socjalnej
2	Pomoc w formie dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach	GOPS CUW	- liczba dzieci korzystających z dożywiania
3	Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej w formie stypendiów, zasiłków szkolnych	GOPS	- liczba dzieci którym przyznano stypendia i zasiłki szkolne
4	Organizowanie usług opiekuńczych w rodzinach wymagających tej formy pomocy	GOPS	- liczba rodzin, którym udzielono pomocy w formie usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi
5	Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych	GKRPA	- liczba dzieci uczestniczących w koloniach, obozach
6	Zabezpieczenie środków finansowych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej	GOPS	- wysokość środków poniesionych przez gminę na pobyt dzieci w pieczy zastępczej, - liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej

7	Tworzenie placówek wsparcia dziennego (kluby, świetlice szkolne, świetlice środowiskowe)	GOPS CUW	- liczba placówek wsparcia dziennego - liczba dzieci korzystających z zajęć w świetlicach szkolnych i środowiskowych

Cel szczegółowy 2

Zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystenta rodziny	GOPS	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba zatrudnionych asystentów
2	Pomoc kobietom w ciąży powikłanej i ich rodzinom oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych	GOPS	- liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny
3	Pomoc rodzinom, w których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w stworzeniu odpowiedniego środowiska wychowawczego w celu umożliwienia powrotu dzieciom do rodzin biologicznych	GOPS	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba dzieci powracających z pieczy do rodzin biologicznych
4	Praca socjalna, edukacja rodziców/opiekunów	GOPS, CUW	- liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych objętych pomocą w formie pracy socjalnej, - liczba rodziców/opiekunów uczestniczących w kursach/szkoleniach organizowanych przez szkoły
5	Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (psycholog, psychoterapeuta ds. uzależnień, radca prawny, pedagog) w rodzinach wymagających pomocy specjalistów	GOPS, GKRPA, CUW	- rodzaj i forma udzielonego poradnictwa specjalistycznego, - liczba udzielonych konsultacji i porad
6	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	GOPS, CUW	- liczba monitorowanych rodzin
7	Działania Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w Gminie Świlcza	GOPS, Zespół Interdyscyplinarny	- liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, - liczba dzieci w rodzinach objętych procedurą „Niebieskiej Karty”

			- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, w których prowadzona jest procedura „Niebieskiej Karty”, - liczba osób, które skorzystały z pomocy w formie schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy
8	Motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego,	GKRPA, GOPS	- liczba wniosków złożonych do komisji, - liczba wniosków złożonych do sądu o przymusowe leczenie odwykowe, - liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe
9	Prowadzenie działalności profilaktycznej w ramach realizowanych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców i opiekunów	CUW	- liczba programów profilaktycznych, - liczba uczniów i rodziców/opiekunów, jaka skorzystała z programów profilaktycznych
10	Promowanie zdrowego trybu życia, wzmacnianie więzi rodzinnych.	CUW	- liczba zorganizowanych spotkań - liczba programów profilaktycznych
11	Uświadomienie rodzin, mieszkańców Gminy Świlcza o roli podmiotów działających na rzecz rodziny	GOPS	- liczba broszur informacyjnych

Cel szczegółowy 3

Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Organizowanie spotkań, konferencji dla przedstawicieli podmiotów lokalnych działających na rzecz rodzin (kuratorów, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów, policjantów i innych specjalistów)	GOPS, GKRPA, CUW, Zespół Interdyscyplinarny	- liczba odbytych szkoleń - liczba odbytych spotkań
3	Doskonalenie kadry w zakresie specjalistycznej pomocy dziecku i rodzinie /szkolenia, warsztaty podnoszących kwalifikacje zawodowe	GOPS	- liczba szkoleń skierowanych do osób zawodowo związanych z pracą z rodziną wieloprotblemową - liczba osób uczestniczących w szkoleniach

			- liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy socjalni - liczba szkoleń w których wzięli udział asystenci rodziny
4	Współpraca z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności w zakresie wspierania rodzin biologicznych w staraniach o powrót dziecka do domu rodzinnego	GOPS	- liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych - liczba odbytych spotkań

Wszystkie zadania programu będą realizowane w okresie 2018 – 2020.

9. REALIZATORZY PROGRAMU

Program będzie realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świlczy we współpracy z instytucjami realizującymi zadania w zakresie wspierania rodziny oraz pełniącymi funkcje wspierające:

- a) Urząd Gminy Świlcza,
- b) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świlczy,
- c) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Świlcza,
- d) Zespół Interdyscyplinarny Gminy Świlcza,
- e) Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w Gminie Świlcza,
- f) Komisariat Policji w Głogowie Małopolskim,
- g) Centrum Usług Wspólnych Gminy Świlcza,
- h) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie, w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górnym,
- i) kuratorzy sądowi,
- j) placówki oświatowe z terenu Gminy Świlcza.

10. ZAKŁADANE EFEKTY

Zakładanym efektem realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Świlcza na lata 2018-2020 jest zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych dzięki ścisłej współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dobra rodzin. Zintegrowane działania mają przyczynić się do

minimalizowania negatywnych skutków sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz przyczyniać się do poprawy funkcjonowania rodzin, jednocześnie zapobiegając umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej. W dalszej perspektywie Program przynieść powinien również oszczędności finansowe związane z faktem pozostawania dzieci w rodzinach naturalnych i powrotu z opieki zastępczej do rodzin biologicznych.

11.FINANSOWANIE PROGRAMU

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Świlcza na lata 2018 -2020 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Świlcza oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

12. MONITORING

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Świlcza na lata 2018-2020 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świlczy. Monitorowanie i ewaluacja odbywać się będą poprzez przedstawienie Radzie Gminy Świlcza sprawozdania z realizacji programu do dnia 31 marca za rok poprzedni.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**
mgr Piotr Wanat